

Л. Л. Сотніченко

Морський і річковий порт

МОРСЬКИЙ І РІЧКОВИЙ ПОРТ Морський порт (М. п.) – прибережна територія й акваторія моря, позначені певними межами, обладнані для обслуговування суден і пасажирів, проведення вантаж., транспорт., експедиц. та ін. робіт. Функціонуванням М. п., утриманням та використанням об'єктів порт. інфраструктури держ. форми власності, виконанням інших завдань опікується Адміністрація мор. портів України (утвор. 2013). До порт. інфраструктури належать рухомі й нерухомі об'єкти, що забезпечують функціонування М. п., зокрема акваторія, гідротех. споруди, буксири, криголами та ін. судна порт. флоту, засоби навігац. обладнання та гідрограф. забезпечення мор. шляхів, системи упр. рухом суден, інформ. системи, перевантажув. устаткування, залізничні та автомоб. під'їзні шляхи, лінії зв'язку, засоби тепло-, газо-, водо- та електропостачання, інж. комунікації, розташ. в межах території та акваторії М. п., що призначені для надання послуг, забезпечення мореплавання безпеки та держ. нагляду (контролю) у М. п. Мор. індустрія України включає розвинену мережу числен. мор., річк., рибних портів, перевантажув. терміналів, причалів і комплексів різних форм власності. М. п., що входять до складу єдиної транспорт. системи України, посідають важливе місце в нац. економіці, виступають транспорт. вузлами, що забезпечують взаємодію морського та ін. видів транспорту. Україна має найбільшу серед держав Азово-Чорномор. басейну довж. мор. узбережжя (2759,2 км) і понад 72 тис. км² виняткової мор. екон. зони. Вихід до моря мають 5 областей України, що займають бл. 27 % її тер., вони формують значну частину нац. валового внутр. продукту. Більшість насел. цих тер. проживає на відстані не більш ніж 60 км від моря й економічно тісно пов'язана з ним. Україна володіє знач. порт. потенціалом: на узбережжі Чорного моря та Азовського моря розташ. 18 континентал. мор. торг. портів (нині 5 анексовано) і 12 портопунктів, пропускна спроможність яких становить 262 млн т на рік. Причал. фронт М. п. має заг. довж. бл. 40 км, тер. портів обслуговують 25 тис. працівників, майже 600 портал. кранів, тисячі навантажувачів різних типів та ін. одиниць порт. техніки. У портах розміщено понад 330 тис. м² критих складів і понад 2,5 млн м² відкритих склад. площ. Найпотужнішими серед М. п. України є розташ. неподалік один від одного Одеський морський порт, Іллічівський морський торговельний порт (нині М. п. «Чорноморськ») та «Південний» Морський порт, на які припадає понад 60 % усього вантажообігу укр. М. п. Також функціонують Бердянський морський торговельний порт, Білгород-Дністровський

морський торговельний порт, Ізмаїльський морський торговельний порт, Маріупольський морський торговельний порт, Миколаївський морський порт, «Ольвія» Спеціалізований морський порт, Ренійський морський порт, Скадовський морський порт, Усть-Дунайський морський порт, Херсонський морський порт; анексовані – Євпаторійський морський торговельний порт, Керченський морський торговельний порт, Севастопольський морський порт, Феодосійський морський порт, Ялтинський морський порт. Їхню діяльність регулюють Закон України «Про морські порти», Кодекс торг. мореплавства України, Водний кодекс України. Від ефективності функціонування М. п., рівня їхнього технол. й тех. оснащення, відповідності системи упр. та розвитку інфраструктури сучас. міжнар. вимогам залежить конкурентоспроможність вітчизн. транспорт. комплексу на світ. ринку.

Річковий порт (Р. п.) – комплекс споруд, розташ. на земел. ділянці й акваторії внутр. водних шляхів, обладнаних з метою обслуговування пасажирів і суден, завантаження, розвантаження, приймання, зберігання й видачі вантажів, взаємодії з іншими видами транспорту. В Україні є 3 великі судноплавні річки: Дніпро, Дунай і Південний Буг. Усі вони мають вихід до Чорного моря, а Дунай і Дніпро належать до 5-ти найбільших річок Європи. Осн. інфраструктура галузі розташ. на р. Дніпро: протяжність тер. України – 1000 км; 10 осн. Р. п.; 13 спеціалізов. вантаж. терміналів; 6 шлюзів і водоймищ; гарантов. глибини – 3,65 м; період навігації – 275–300 днів; оцінювал. пропускна здатність – 35 млн т. За даними Адміністрації мор. портів України 2018, р. Дніпро перевезено бл. 9,9 млн т вантажів. Найбільші Р. п. на р. Дніпро: Дніпров. річк. порт (див. Дніпропетровський річковий порт), Запорізький річковий порт, Кам'ян. річк. порт (див. Дніпродзержинський річковий порт), Київський річковий порт, Кременчуцький річковий порт, Нікопольський річковий порт, Новокаховський річковий порт, Херсонський річковий порт, Черкаський річковий порт, Чернігівський річковий порт. На р. Дунай функціонують порти «Ізмаїл», «Кілія», «Рені». Загалом на них припадає майже 5 % від заг. вантажообігу в укр. портах. Хоча їхній потенціал, як і загалом усіх Р. п. України, використовують не повною мірою. Серед портів на р. Дністер – «Галич», «Раковець», «Прут», «Чернівці», на р. Південний Буг – Миколаївський річковий порт. В Україні річк. транспортом перевозять лише бл. 0,5 % товарів, тоді як в країнах ЄС цей показник сягає, напр., 16,3 % – у Болгарії, 12,3 % – у Німеччині; при серед. відсотку в країнах ЄС – 6,7 %. Питання Р. п. регулює Закон України «Про транспорт».

Фотоілюстрації

Рекомендована література

1. Кібік О. М., Подцерковний О. П., Драпайло Ю. З. та ін. Державна підтримка розвитку морегосподарського комплексу України (організаційні та правові аспекти). Хн., 2014;
2. Собкевич О. В., Михайличенко К. М., Шевченко А. В. та ін. Пріоритети державної морської політики у сфері функціонування та розвитку морегосподарського комплексу України. К., 2016.

Бібліографічний опис:

Морський і річковий порт / Л. Л. Сотніченко // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2019. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-68559>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).